

דף קיז.

עין משפט א.ב.

ח"מ סימן שפה פעיף א

- א. המזיק את חבירו היזק שאינו ניכר כגון שעירב יין נסך ביינו מן התורה פטור^ל, אבל חכמים קנסוהו לשלם נזק שלם מהיפה שבנכסיו^מ כדין כל המזיקין.
לפיכך אם מת המזיק קודם ששילם אין קונסין בנו אחריו^נ, וכן אם היה שוגג או אנוס פטור שלא קנסו אלא במזיד^ס.

עין משפט ד.ה.ו.

ח"מ סימן שפה פעיף ב

- ד. המוסר ממון ביד אנס בין אנס גוי או ישראל^ע חייב לשלם מהיפה

ל. בגיטין נ"ג ע"א דקימ"ל כר"י שם. ולשמואל שם דוקא ג' דברים והם המטמא המדמע והמנסך קנסו בהם ומקנסא לא גמרינן לשאר דברים אבל לרב גמרינן מקנסא, וכתב הש"ך דמהרב"ם בריש פ"ז מחובל משמע דפוסק כרב, מזה שסיים כללא המזיק ממון חבירו וכן מזה שכתב כל כיוצא בזה, אבל בדינא דגרמי להרמב"ן כתב, דקימ"ל הלכה כשמואל ומקנסא לא גמרינן ולפי דבריו אינו חייב אלא מטמא מדמע ומנסך בלבד, ולא בדברים אחרים, וכן דעת הרי"ף והרא"ש.

מ. אע"ג שזה רק קנסא מדרבנן מ"מ רבנן תיקנו כעין דאורייתא ממיטב, כ"כ הרא"ש בריש בב"ק, וכתב הסמ"ע בס"ק א', דבסי' תי"ט יתבאר דדוקא כשבא לשלם בקרקעות אבל כשבא לשלם מטלטלין כל דבר מיטב הוא אפי' סובין דיכול להוליכן למקום אחר, לא כן בקרקעות.

נ. מימרא דאביי בגיטין מ"ד ע"ב, ואפי' עמד אביו בדין והתחייב, בנו פטור, כ"כ המחבר בסי' ק"ח סעיף ב', משא"כ במוסר שמת וכמ"ש בסי' שפ"ח סעיף ב', כ"כ בסמ"ע ס"ק ב' והש"ך חלק עליו וס"ל דבעמד אביו בדין חייב בנו ע"ש.

ס. שם במשנה בגיטין.

ע. מבב"ק ה' ע"א וברף קי"ז ע"א. וכתב בגאון אות י"ב אע"ג דבגמ' וירושלמי תני עכו"ם לאו דוקא דה"ה אנס ישראל, שיש חשש שיהרוג אותו אמנם בסעיף ט"ו ובסעיף י"ב מוזכר רק ביד עכו"ם ולא ביד אנס ישראל ואולי לאותם דינים דוקא ליד עכו"ם, או דשמא ה"ה אנס ישראל שיש חשש שיבוא לידי סכנת נפשות בידו וע"פ מה שאמרו חז"ל בר"ה י"ז ע"א דהמוסרים אין להם חלק לעוה"ב כמו המינים והמשומדים, כיון שיש לו כל כך אכזריות לב שמוסר את ישראל בין בגופו בין בממונו ביד גוי, ואינו חושש לסכנה הגדולה שעומד בה הנמסר שעליו נאמר בב"ק קי"ז ע"א שהוא "כתוא למכמר" (ישעיה נ"א-כ') וכל הנופל בידם אין מרחמין עליו והרי "כאילו מסרו הוא בידם להורגו", דשמא יעלילו עליו כל כך שלא יוכל לפדות עצמו וימיתוהו בתפיסתם והרי א"כ המוסר הוא רודף, וע"כ אמרו שהמוסר הזה ודאי אין לו אמונה במציאות אלוה ממעל ובהשגחתו ודינו כמיין או

שבנכסיו כל מה שלקח האנס אע"פ שלא נשא המוסר ולא נתן בידו
אלא דיבר והראה לאנס ממון חבירו ^ב.
ואם מת גובין מיורשיו ^א כשאר כל המזיקים.

הגה: וי"א דוקא שעמד אביהם בדין ^ק אבל בלא עמד אין היורשים חייבים
לשלם.

הגה: אשה שמסרה ממון אחר משמתנין לה, ואם יש לה ממון שאין לבעל
רשות בו משלמת ממון זה. ואם יש לה נכסי מלוג הבעל אוכל פירות
כל ימי חייה ^ר, ואם מתה חייב לשלם לנמסר ולשאר ניוזק, שהבעל בענין

המושמד, וע"כ אסור למסור ישראל ביד גוי בין בגופו בין בממונו ואפי' היה רשע ובעל
עבירות, וה"ה ביד אנס ישראל שיש בו חשש שמא יהרוג אותו.

וא"כ ה"ה ביד אנשי עולם התחתון אסור למסור אדם אפי' בגין ממון אם יש חשש שיעלילו
עליו ויהרגו אותו, אבל שיחייבו אותו ממון שהוא חייב בו לא הוי מוסר, דגם ביד גוי
בכה"ג אין לו דין מוסר וכמו שכתב הרמ"א בסעיף ה' מהגהות מיימוניות דכל זמן שאינו
מתכוון להזיק אלא להוציא את שלו אין לו דין מוסר.

ולפ"ז היום למסור מידע לעיריה על חריגה בבניה או למשטרה בארץ ישראל אם למוסר
יש לו היזק בזה שחבירו עשה אין בזה דין מוסר עם כל המשתמע מכך בסעיפים ט'-י'
וי"ב. דאין חשש שיעלילו עליו ויהרגו אותו דזה אינו קיים, ובפרט אם רוצה להציל את
שלו וכנ"ל ברמ"א סעיף ה'. אמנם ישנו איסור אחר שע"ז העיריה או הרשות תתבע אותו
בערכאות שלא ע"פ דין תורה וזה איסור אחר משום מרים יד בתורת ישראל כמבואר בחו"מ
בסי' כ"ו אך אין ענינו לדין מוסר המבואר כאן, ופשוט הוא, וע"כ אחרי שתבעו לד"ת
וסירב הנתבע לבוא לד"ת מותר לתובעו גם בערכאות ע"פ דין.

פ. שם בב"ק קי"ז ע"א מימרא דרבה.

צ. דאין זה היזק שאינו ניכר שפטר חכמים את היורש דהמוסר דינא הוא, ולא קנסא,
וכ"כ רבינו האי והרמב"ן והרשב"א.

ובפעמוני זהב הביא פלוגתא אם מה שגובין מיורשיו היינו רק בלא עמד בדין המוסר או
אפי' ג"כ עמד בדין חייבין יורשיו, ומ"מ אין גובין מיורשיו אלא באופן שגובין שאר
הלואות מן היורשים, כמבואר בסי' ק"ח, וצ"ע קצת בדברי הפעמוני זהב שהרי הרמ"א
מביא אח"כ פלוגתא אם חייבים היורשים דוקא בעמד אביהם בדין או אפי' בלא עמד בדין
והם סברות הפוכות.

ק. דסבירא להם דמוסר מתחייב משום דינא דגרמי וקנסא דרבנן הוא והיא דעת ריצב"א
וכמ"ש בסי' שפ"ז, ולפ"ז במוסר שנשא ונתן ביד גם לי"א אלו גובין מהיורשים שאין
זה קנסא ואף שלא עמד בדין, וכמו בסי' שפ"ה. ש"ך ס"ק י"ד.

ר. וצ"ע מאי שנא מחבלה באחרים שכתב הרמ"א בסי' תכ"ד, והמחבר כתבו בהיא
שחבלה בבעלה, שצריכה האשה למוכרן בטובת הנאה ולשלם ממנו דמי חבלה, ואפשר
במסירה שלא הזיקה בידיים הקלו דשם קנס עליו, כ"כ בסמ"ע ס"ק ו'. והש"ך כתב דגם
כאן ודאי מוכרת בטובת הנאה אלא כאן השמיענו יותר שמיד הנכסים בחזקת הנמסר, ורק
שהבעל אוכל מזה פירות כל ימי חייה וחייב לשלם אחר מיתתה.

זה הוא כיוורש ולא כלוקח וחייב לשלם.

ב. ה. בד"א שהמוסר חייב כשהראה מעצמו ממון חבירו אבל אם
אנסוהו ש גוים או ישראל להראות להם ממון חבירו פטור
מתשלומין.

הגה: אבל אם אנסוהו להראות להם ממון שלו והראה להם ממון חבירו ה
חייב.

ב. ו. אם נשא ונתן ביד אע"פ שהוא אנוס ע"י אחרים חייב לשלם,
שהמציל עצמו בממון חבירו חייב א. כיצד, גזר עליו המלך להביא
לו יין ב ועמד ואמר הרי יש לפלוני אוצר יין במקום פלוני והלכו
ולקחוהו חייב לשלם.

הגה: אפי' יסרוהו ולא אמרו לו על מה מייסרים אותו ג, והראה ממון חבירו
ג"כ חייב.

הגה: לא נקרא אנוס אלא הכאה ויסורין אבל לא אנוס ממון ד.

הגה: היה רואה נזק בא עליו מותר להציל עצמו ה אע"פ שע"י זה יבא הנזק
לאחר.

ומהרש"ל העלה דהבעל לוקח הוי ולא יורש ואינו חייב לשלם אחר מיתתה מנכסיה מה
שחבלה או מסרה. ש"ך ס"ק ט"ז.

ש. מעובדא דרב הונא בר יהודה וברייטא, שם בב"ק קי"ז ע"א.

ת. ואע"פ שהראה את זה בכלל שהראה שלו ג"כ חייב כבסי' שע"א. ש"ך ס"ק י"ח.

א. ודלא כדעת הראב"ד שכ' דוקא באונס ממון אבל באונס הגוף פטור אלא אפי' במקום
סכנת נפשות אסור להציל עצמו בממון חבירו, ואע"ג שאין לך דבר שעומד בפני פיקוח
נפש מ"מ צריך לשלם, וכ"כ התוס' והרא"ש שם.

ב. באופן שאין בו דינא דמלכותא כגון גזר על איש ידוע, וכמו בסי' שס"ט סעיף ח'. ש"ך
ס"ק כ'.

ג. ומיירי כשניכרים הדברים שלא יסרוהו מתחלה בשביל ממון דאם יסרוהו בשביל
להראות להם ממון פטור. ש"ך ס"ק כ"א.

ד. כ"כ המרדכי בפ' הגוזל בתרא ובתשובת מיימוני דנזיקין סי' י"ב, ונ"י. ולדעת הרשב"א
והרמב"ן והרא"ה אף באונס ממון פטור וא"כ יכול לומר קים לי. ש"ך ס"ק כ"ב.

ה. ואם כבר בא עליו הנזק אסור לסלקו ממנו כשגורם בזה היזק לחבירו, כך סיים הנ"י
בפ' השותפין שהוא מקור דין זה. סמ"ע ס"ק י'.

עין משפט ז.

ח"מ סימן שפח פעיף ה

ה. י. בעלי דין שהיתה בניהם מריבה על הקרקע או על מטלטלין וכל אחד אומר שלי הוא, ועמד אחד ומסרה ביד האנס^י מנדין אותו עד שיחזיר הדבר לכמות שהיה, ויסלק האנס מביניהם ויעשו דין בישראל בניהם.

הגה: מ"מ אין לו דין מוסר אע"פ שהפסיד חבירו הרבה ע"ז שלא נקרא מוסר אלא במתכוון להזיק^ז אבל לא במתכוון להוציא את שלו. ויש חולקין וס"ל שנקרא מוסר^ח וחייב לשלם, אם לא שחבירו היה סרבן לדין, וכ"ש אם התרו בו תחילה שלא ידונו בפני עכו"ם ועבר שיש לו דין מוסר.

עין משפט זז.

ח"מ סימן שפח פעיף י

י. טו. מותר להרוג המוסר בכל מקום^ט אפי' בזמן הזה, ומותר להורגו קודם שימסור אלא כשאמר הריני מוסר פלוני בגופו או בממונו^י אפי' ממון קל הרי זה התיר עצמו למיתה, ומתרין בו ואומרים לו אל תמסור ואם העז פניו ואמר לא כי, אלא אמסרנו מצוה להורגו, וכל הקודם זכה.

ו. כתב הריב"ש בסי' פ' באחד שביזה החכם ועמד החכם ונתן העונש שלו לשר העיר וכתב שם דזה קרוב למסירה. סמ"ע ס"ק ט"ז. והטעם כיון שעדיין לא נתברר זכותו בדיני ישראל אם הוא חייב או לאו.

ז. מתשובת מיימוני דנזיקין סי' כ"א ומרדכי בפ' הגוזל בתרא מר' אליעזר מטולא.

ח. מרדכי בשם מהר"ם בפ' המניח ותשובת הרא"ש כלל י"ז סי' ד', ומהרי"ק בשורש קנ"ד, והש"ך הכריע כדעה זו וכמהר"ם שלא היה בדורו כמותו ע"ש.

ט. הרמב"ם בפ"ח מחובל הלכה י' וכתב ה"ה שלמד זאת מבב"ק קי"ז ע"א.

וכתב הריב"ש בס' רל"ו מי שנתפס לדון אותו מפני שהוא מוסר או שאמר דברים שמתחייב בנפשו ורוצה ליתן ערבות מספיקה שלא יברח אין מקבלין ממנו דמה יעשה לערבים אם הוא יברח. סמ"ע ס"ק כ"ח.

י. היינו שניכר שיעשה כן, ואפי' שאינו מזיק ממון חבירו בידיים גרע הוא ממזיק וליף לה בגמ' מדכתיב "בניך עולפו שכבו בראש כל חוצות כתוא מכמר" מה תוא זה כשנפל למכמר שוב אין מרחמין עליו כן ממונם של ישראל כיון שנפל ליד עכו"ם אין מרחמין עליו ומעלילין עליו עלילות כל כך עד שהרבה פעמים יבא לידי סכנת נפשות משום כך יש למוסר דין רודף, ומ"מ לא גרע מרודף שאחר שעבר העבירה אין הורגין אותו בלא התראה, כך המוסר אחר שכבר מסר אם לא שהוחזק למוסר וכמו שמסיים המחבר. סמ"ע ס"ק כ"ט.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

הגה: אם אין שהות להתראה א"צ התראה ב.

הגה: וי"א דאין להרוג המוסר אא"כ א"א להינצל ממנו באחד מאבריו אבל אם אפשר להנצל ממנו באחד מאבריו כגון לחתוך לשונו או לסמות את עינו ל אסור להורגו שהרי לא גרע משאר רודף.

דף קיז:

עין משפט א.

ח"מ סימן רצב סעיף ה

ח יא. המפקיד אצל חבירו ממון או כלים חשובים ובאו גנבים והקדים להציל עצמו ונתן להם הפקדון ב, אם אדם זה אמוד שיש לו ממון חייב כדין מציל עצמו בממון חבירו, שחזקתו שבגללו באו הגנבים אבל אם השומר לא אמוד חזקתו שבאו הגנבים בגלל ששמעו שיש בידו פקדון ב חשוב ופטור כדין שומר חנם שפטור מגניבה.

עין משפט ב.

ח"מ סימן רצב סעיף ט

ט יב. הופקד אצלו ממון של פדיון שבויים, ובאו אצלו אנסים ונתן להם

כ. כ"כ ה"ה בפ"ח מחובל הלכה י, והוא מברכות נ"ח ע"א בעובדא דר' שילא.
 ל. מתשובת מיימוניות דנזיקין סי' ס"ו, ומרדכי.

מ. רמב"ם פ"ה משאלה הלכה ב' מעובדא דב"ק קי"ז ע"ב וכרב אשי שם. וכתב ה"ה מה שלא חייב השומר גם בלא אמוד בנשא ונתן ביד צ"ל כיון שהממון נמצא ברשות הנפקד ומחמת פקדון זה באו הגנבים, אינו כדין שיתחייב השומר לשלם משלו, וכתב הב"י שכן דעת התוס' שם והרא"ש שהשומר אדעתא דכך קיבל השמירה.
 ועוד מה שנתן להם כאן הפקדון להציל עצמו איירי שבלי שהיה נותן להם הגנבים לא היו יכולים לשלוט בו, אבל אם בלא"ה היו מוציאים אותו גם בלי שהיה נותן להם פטור בכל אופן. כ"כ ה"ה והש"ך בס"ק י"ט.

נ. כתב הש"ך בס"ק י"ח ואפי' למאן דס"ל דבאנסוהו להביא להם ממון חבירו חייב בסי' שפ"ח סעיף ד' שאני שומר, דאדעתא דהכי קיבל שמירה שלא יהיה ניזוק מחמת הפקדון. ובפעמוני זהב כתב דכל זה בפקדון אבל באו ללוה האנסים שיתן להם מה שבידו שנשא מהמלוה דחייב הלוה, ועיין בטור בסוף סימן קכ"ו ובמשפטים ישרים הביא דמהרשד"ם חולק ופוטר גם במלוה ע"ש.

להציל עצמו, אם לא היה מצוי ^ו אצל השומר ממון אחר אלא זה פטור, שאין לך פדיון שבויים גדול מזה, והוא שהיה ממון של פדיון שבויים בסתם אבל אם היה פדיון שבויים לאדם מסויים חייב.

ח"מ סימן שא סעיף ז

ז. מי שהפקידו אצלו ממון לפדיון שבויים ובאו עליו גנבים וקדם והציל עצמו בממון השבויים, אם לא היה בידו ממון אחר להציל עצמו פטור ^ע, והוא שהיה ממון לפדיון שבויים בסתם אבל ידועים לפדיון שבויים מסויימים חייב.

עין משפט ג. ח"מ סימן שפ סעיף ד

ה. ספינה שעמדה לטבוע מכובד המשא ועמד אחד מהם והשליך לים דברים פטור ^פ, שהמשא שבה הוא כמו רודף אחריהם להורגם ומצוה רבה עשה שהשליך והצילם.

הגה: וי"א דוקא שטענו אותה יותר מדאי, אבל בלא טעונה יותר מדאי ובא נחשול לטבען חייבין לשלם ^צ, ומחשבין לפי המשווי ולא לפי הממון, ואע"פ שלא הטיל לים רק משווי של אחד כולם משלמים.

הגה: הכניס חמור לספינה וקופץ בה וביקש לטובעה, ובא אחד והשליך את

ס. שם בגמ' בב"ק. ואף שיש לו ממון לשומר במקום אחר אבל לא שם, הוי אינו מצוי אצלו ממון אחר, ומותר לו לפדות עצמו בממון זה אם הוא בסתם ופטור אח"כ לשלם, ודומה בהלך בדרך ואין לו מה לאכול שמותר לקבל מצדקה וא"צ לשלם כשיחזור אח"כ לביתו. ביור"ד בסי' רנ"ג סעיף ד'. סמ"ע ס"ק כ"ו.

ע. זה נחבאר בסי' רצ"ב סעיף ט'.

פ. רמב"ם בפ"ב מגזילה הלכה ט"ו ופי' ה"ה שדבריו כמו שכתב הרמ"א בשם י"א דאיירי שטענו אותה יותר מדאי והיינו עובדא דחמור, ב"ב קי"ז ע"ב, והסמ"ע פירש בדרך אחרת את הרמב"ם.

צ. כ"כ ה"ה בהלכות חובל פ"ח הלכה ט"ו דברי הרמב"ם. וכתב בסמ"ע ס"ק ט' דמיירי כשאחד או שנים מבני הספינה שהטעינו באחרונה הם שהכידו במשאם, אבל אם שכרוהו בשוה ביחד לא הפסיד האחרון.

החמור, אם הדרך להכניס **ק** חמורים לספינה המשליכו חייב **ר** ואם לאו פטור, דאז החמור יש לו דין רודף וכל כיוצא בזה, וכן נראה עיקר.

ח"מ סימן שפ סעיף ג.

עין משפט ד.ה.ו.

ג. רודף שהיה רודף אחרי חבירו להורגו או אחר אחת מהעריות לעשות עבירה **ש** ושבר כלים בין של הנרדף בין של כל אדם אחר פטור, שהרי מתחייב בנפשו **ה** שכיון שרדף התיר עצמו למיתה ולכן פטור מתשלומין. ואם הנרדף שבר כלים של הרודף פטור, שלא יהיה ממונו חמור מגופו **א** אבל אם היו של אדם אחר חייב שהמציל עצמו בממון חבירו חייב **ב**.

ד. אחד שרדף אחר הרודף להציל הנרדף ושבר כלים בין של הרודף בין של הנרדף בין של אדם אחר פטור **ג** כדי שלא יבואו להמנע מלהציל את הנרדף.

ח"מ סימן שעא סעיף ב.

עין משפט ז.

ב. אירע בקרקע קילקול הבא מאליו כגון שטפה נהר **ד** אין אחריות ההפסד על הגזלן, שהרי בחזקת בעליה עומדת ואומר לו הרי שלך

- ק.** היינו דרכן להכניסם כיון שאין דרכן לקפוץ. ש"ך ס"ק ו'.
  - ר.** כפ' מהרש"ל בפ"י דב"ק סי' נ"ב ודלא כעיר שושן שכתב כיש חולקין. ש"ך ס"ק ז'.
  - ש.** ואף דהרודף אחרי חייבי כריתות אין בו מיתת בי"ד, מ"מ פטור על שבירת הכלים משום קלב"מ שהתחייב בנפשו בידי שמים, כ"כ בסמ"ע ס"ק ז'. אולם הש"ך השיג עליו דלא אמרינן קלב"מ אלא בחייבי מיתות בי"ד כמו שאמרו בכתובות ל' ובשבועות ל"ג ולא בחייבי כריתות, וכתב דהפטור כאן דהתחייב הנרדף בהריגה דהרשות ביד הנרדף להורגו ולהציל עצמו בנפשו, וכן מוכח בב"ק קי"ז ובסנהדרין ע"ד וכך פירש רש"י שם להדיא. ש"ך ס"ק ב'.
  - ת.** מבב"ק קי"ז ע"ב, ובסנהדרין ע"ד ע"א שם שהרי ניתן להציל הנרדף בנפשו של הרודף.
  - א.** פי' שהנרדף שהרג לרודף פטור, כמו שאמרו שאם קדם זמרי והרג לפנחס היה פטור.
  - ב.** עיין בסי' שנ"ט סעיף ד'.
  - ג.** רמב"ם בפ"ח מחובל ומזיק הלכה י"ב-י"ג.
  - ד.** במשנה וברייתא שם וכרבנן. ורמב"ם שם בריש פ"ט.
- ואפי' עקרה הנהר לגמרי או שהיתה שריפה ונשרפה לגמרי כיון שבא ההפסד מאליו, ברשות הנגזל קיימא הוא, וכמו שכתוב בסי' שפ"ו. ש"ך ס"ק ג'.

לפניך. אבל אם הפסידה הגזלן בידיו כגון, שחפר בה בורות שיחין ומערות או שקצץ את האילנות והרס המעיינות והרס הבנין, חייב הגזלן להעמיד לו הבית או השדה כמו שהיו בשעת הגזילה^ה, או ישלם מה שהפסיד.

הגה: בקרקע אם נשתמש או אכל פירותיה^ו צריך לשלם מה שנהנה דכיון שאינה נגזלת והיא ברשותו של הנגזל היא ג"כ לטובתו, לא כן במטלטלין שגזל שאינו משלם אלא כשעת הגזילה^ז.

עין משפט זז. חו"מ סימן צה סעיף א

א. אלו דברים שאין נשבעין עליהם מן התורה^ח. קרקעות^ט, עבדים^י, שטרות^כ והקדשות וכן נכסי גויים^ל, בין שבועת מודה במקצת או כופר הכל ועד אחד מעיד שחייב, בין שבועת השומרים^מ ואפי' פשעו^נ

- ה.** כתב ה"ה מב"מ כאוקימתא דרבא בההיא דאכילת פירות, בדף י"ד ע"ב.
ו. או דר בבית או השכירו ולקח השכר וכה"ג צריך לשלם מה שנהנה. ש"ך ס"ק ה'.
ז. ואם עשה מלאכה בכלי ונהנה אפי' עשוי לשכירות פטור, כמו בסי' שס"ג סעיף ג'.
ח. משנה שבועות מ"ב ע"ב, ומציעא נ"ו ע"א. רמב"ם ריש פ"ה מטוען והטור, דשבועה דרבנן משביעין.
ט. אפי' של חוצה לארץ כ"כ הראב"ד.
י. ולענין עבד עברי אם גם הוא נקרא קרקע שאין נשבעים עליו, עיין ש"ך בס"ק י"ח, ולקמן בסי' רכ"ז סעיף ל"ג ובסמ"ע שם ס"ק ס'.
כ. פירוש שתבעו הפקדתי בידך ב' שטרות שסכום כל אחד כך וכך, ותחזיר לי השטרות, והוא מודה באחד וכופר בשני פטור, דכתיבת יד פטור משבועה אבל אם תבעו דמי השטרות הו"ל כאילו תבעו מנה לי בידך והודה לו במקצת דחייב שבועה דאורייתא בתבעו בכתב ידו, ואם תבעו מנה חמשים בע"פ וחמשים בשטר, ומודה לו בחמשים של השטר וכופר בנ' שבע"פ, כשם שאין נשבעין על כפירת קרקעות כך אין נשבעים על הודאת שיעבוד קרקעות כמו שמבואר בסי' ס"ט וסי' פ"ח סעיף כ"ח. סמ"ע ס"ק ג'.
ל. כן הוא במכילתא בפ' משפטים פרשה ט"ו "כי יתן איש אל רעהו" ולא להקדש ולא לאחרים וגוי לאו רעהו. והביאה הגאון.
מ. אפי' נאבד ותובע דמיו, מ"מ כיון שבתחילת השמירה היה כקרקע פטור, כ"כ בש"ך ס"ק ב'.
נ. טור וכ"כ הרא"ש בשבועות פ"ו סי' כ"ד, וכן דעת הרי"ף והר"ן בשם הר"י הלוי וה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א, דכתבו שפושע לאו מזיק הוא, שהרי פשיעה בבעלים פטור, ומזיק חייב וזו דעת הראב"ד בהשגות. והש"ך בס"ק ג' כתב דהעיקר כהרמב"ם דבפשיעה חייב.

בהם או אבדו פטורים מלשלם בין אם הוא שומר חינם בין אם הוא שומר שכר או שואל^ט. אבל שבועת היסת^ע נשבעים אפי' על דברים אלו, וכן ע"י גלגול נשבעים עליהם.

א. ב. הקדשות שאמרו שאין נשבעים עליהם דוקא הקדש גבוה, אבל הקדש לעניים^פ או לביהכנ"ס או לס"ת וכיוצא בזה נשבעים עליהם כמו שנשבעים על נכסי הדיוט.

הגה: י"א^צ דדבר שתלוש ואח"כ חברו בקרקע לאו כקרקע דמי ונשבעים עליו, ויש חולקין^ק, וע"כ אם שאל בית^ר ונשרף עם כל הדברים הקבועים בו פטור מלשלם.

ס. ואם התנה לשלם הכל לפי תנאו ועיין בסי' ס"ו סעיף מ'. כ"כ הרמב"ם בהלכות שכירות פ"ב. ורמ"א. והיינו שהתנה בקנין כ"כ בסמ"ע ס"ק ו' ובקצות ס"ק ב'.

ע. ה"ה שבועת המשנה כגון שבועת שותפין או שבועת הנוטלין, סמ"ע ס"ק ז'.

פ. פירוש מעות שיש לעניי העיר קיצבה בהם דהקדשות אלו דינם כנכסי הדיוט וכמו שכתבו הטור והמחבר בסי' רי"ב. והיום כל הקדש יש לו דין חולין דאין לנו הקדש לבדק הבית ואינו אלא לצדקה כ"כ הטור שם. אבל אם הוא ממון שאין לו קיצבה פטור משום ממון שאין לו תובעין כמבואר בסי' ש"א סעיף ו'. סמ"ע ס"ק ח'.

צ. טור בשם בעל העיטור.

ק. מרדכי פ' שבועת הדיינים.

ר. אע"פ ששואל חייב באונסין כאן פטור דדינו כקרקע. וכתב הש"ך ס"ק ח' דנראה מדברי הרמ"א דלי"א אלו אפי' בית הו"ל תלוש ולבסוף חברו לענין שבועת השומריין, ומשמע ליה כן מדברי העיטור, אבל לענ"ד נראה דהעיטור לא דיבר אלא בכותל בנין, אבל בית הו"ל קרקע, והביא עוד כמה פוסקים שכתבו בפשטות דאם שאל בית ונשרף פטור משום דאין דין שומרים בקרקע וכתב הכי נקטינן ע"ש. ועיין בקצות ס"ק ג' מש"כ על דברי הש"ך.